

עפ"ת 42677/01/23 - מדינת ישראל-משרד התחבורה יחידת התביעות הארצית נגד דוד בניסטי

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עפ"ת 42677-01-23 מדינת ישראל-משרד התחבורה נ' בניסטי

בפני	כבוד השופטת גילת שלו
המערערת	
נגד	
המשיב	דוד בניסטי

פסק דין

המשיב הודה והורשע בבית המשפט לתעבורה באשדוד, בעבירות של אי הפעלת מונה- עבירה לפי תקנה 510(א) לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961 (להלן- התקנות), בזיקה לסעיפים 162(1) ו-68 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן- הפקודה); ודרישת שכר הסעה שלא כדין- עבירה לפי תקנה 512(1) לתקנות, בזיקה לסעיפים 162(1) ו-68 לפקודה. על פי עובדות כתב האישום בהן הודה המשיב, ביום 20.6.21 בסמוך לשעה 12:57, נהג המשיב במונית המיועדת לנסיעות מיוחדות, והסיע נוסעת (פקחית של משרד התחבורה) בעיר אשקלון מבלי שהפעיל מונה כמחויב, ובתום הנסיעה דרש מהנוסעת שכר הסעה בסך 35 ₪. בית המשפט קמא דן את המשיב לקנס בסך 1,200 ₪ ולחתימה על התחייבות בסך 2,400 ₪ להמנע מביצוע עבירה מהעבירות בהן הורשע למשך שנה.

לפני ערעורה של המדינה על קולת העונש, שבמסגרתו עותרת המערערת להחמיר בעונשו של המשיב, הן ברכיב הקנס והן ברכיב ההתחייבות; ולהתערב אף במתחם העונש ההולם שקבע בית המשפט קמא, שלדעת המערערת חורג מהמתחמים ומרמת הענישה שנקבעו במשך שנים בפסיקת בתי המשפט.

לטענת המערערת, הגם שהכלל הוא כי התערבות ערכאת הערעור בגזרי דין תהא שמורה למקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בהחלטת הערכאה הדיונית, או שהעונש שגזרה חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת, הרי שעניינו של המשיב בא בגדר חריגים אלו, שכן העונש שהוטל על המשיב חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנוהגת בתיקים דומים.

נטען, כי מתחם העונש ההולם שקבע בית המשפט קמא, הכולל קנס שבין 800 ל-2,000 ₪ והתחייבות בסכום הנע בין 1,600 ל-4,000 ₪, הוא מתחם שגוי, העומד בסתירה לפסיקה הנוהגת מזה שנים, לרבות פסיקה מנחה של בתי משפט מחוזיים, בה נקבע כי הרף התחתון של המתחם עומד על קנס בסך 2,500 ₪. בהקשר זה נטען, כי בית המשפט קמא שגה בכך שלצורך בחינת מדיניות הענישה הנוהגת, הסתמך על פסקי דין שניתנו במסגרת הסדרי טיעון, זאת למרות שלא נחשף לחומרי החקירה ולשיקולי התביעה העומדים בבסיס הסדרי הטיעון, שבחלקם חורגים ממתחם העונש ההולם; וכי

אף פסקי הדין אליהם הפנה בית המשפט קמא סותרים את מתחם הענישה שקבע.

עוד נטען, כי בית המשפט קמא שגה כשהטיל על המשיב עונש החורג באופן מופרז לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת, ואשר אינו הולם את חומרת העבירות ואת הצורך במיגורן, וזאת ללא שהתקיימו שיקולי שיקום או טעמים אחרים המצדיקים זאת. לטענתה, מאחר שאי הפעלת מונה היא תופעה נרחבת שפגיעתה בציבור רבה, על בתי המשפט להבהיר לציבור הנהגים כי הפרת חובתם כלפי ציבור הנוסעים תגרור קנסות כבדים ומשמעותיים, על מנת להרתיע ולהפוך את העבירה לבלתי כדאית כלכלית; כאשר העונש שהוטל בענייננו אינו מרתיע באופן אפקטיבי ולמעשה הופך את הפרת החוק לכדאית.

עוד נטען, כי בית המשפט קמא שגה כשקבע ממצאים עובדתיים בנוגע לנסיבות ביצוע העבירה, מבלי שאלו הוכחו לפניו, וזאת תוך סטייה מעובדות כתב האישום שבהן הודה המשיב ועל בסיסן הורשע. בהקשר זה הפנתה המערערת לקביעת בית המשפט, בהסתמך על דברי המשיב בלבד (במסגרת הטענות לעונש), כי האופן שבו מתנהל "שוק המוניות" הוביל את המשיב לביצוע העבירה. זאת ועוד נטען, כי בית המשפט לא הביא בחשבון את העובדה שדבריו של המשיב מעלים כי הוא לא מביע חרטה על מעשיו, וכי אף יש סיכוי שהוא ימשיך לבצע את העבירה, נוכח הנסיבות שהעלה בטיעונו.

לטענת המערערת, העונש שהושת על המשיב מופלג בקולתו, חורג באופן קיצוני ממתחם הענישה הנהוג, ואינו עולה בקנה אחד עם תכליות הענישה, זאת מבלי שיש הצדקה ראויה לכך ומבלי שנמצאו שיקולי שיקום המצדיקים חריגה ממדיניות הענישה.

המערערת טענה, כי מפסקי דין שניתנו בבתי המשפט המחוזיים עולה כי קיימת חריגה כמעט קבועה ושיטתית מהענישה הראויה לעבירה של אי הפעלת מונה, כאשר עד עתה לא קבעו בתי המשפט המחוזיים את מתחם העונש ההולם. על כן עתרה לקבלת אמירה ברורה וחד משמעית בנוגע לעונש הראוי בעבירה זו, כאשר הרף התחתון של הקנס, בהעדר שיקולי שיקום, אמור לעמוד על סך של 2,500 ₪.

בדיון שהתקיים לפניי, טען **המשיב** כי ביום הדיון בבית המשפט קמא, היו נאשמים רבים שאיתם סיכמה המערערת על קנס בסך 1,500 ₪, ואיתו לא הסכימו לערוך הסדר דומה, ורק לגביו עתרו לקנס גבוה יותר; כשדבריו **"אני לא יודע אם זה בגלל המראה שלי או הדיבור שלי שאני לא מביע את עצמי נכון, אך היו 3 תובעים בבית משפט קמא וניסו רק אותי, לתת לי את הקנס הכי גבוה"**. לכן הוא הציג את טיעונו, נסיבותיו וחובות שיש לו בפני בית המשפט, אשר החליט להטיל עליו קנס פחות. עוד טען, כי הוא בן 65, אב לילדים וסב לנכדים, עובד 10 שעות ביום, וכי הוא עשה טעות, מודה בה ושילם עליה.

במסגרת הדיון הגיבה ב"כ המערערת לטענות המשיב על כך שבבית המשפט קמא נפסקו בהסכמה קנסות נמוכים יותר בסך של 1,500 ₪, כי **"המערערת מכחישה מכל וכל. כשהמערערת מגיעה להסדר טיעון, היא לוקחת בחשבון**

את כל השיקולים, את המצב הכלכלי והבריאותי ונסיבותיו האישיות של כל נהג לחוד ולכל הפחות היא מטילה 2,000 ₪ במסגרת הסדר טיעון אך כשיש מקרים ייחודיים וחריגים, אכן היא חורגת לקולא אך כמובן זה נעשה במסגרת הסדר טיעון".

מבדיקה שנערכה לאחר הדיון, התברר כי טענותיו של המשיב נכונות, שכן באותו יום בו התייצב בבית המשפט קמא הוצגו ארבעה הסדרי טיעון שבהם התבקש והוטל קנס של 1,500 ₪, והסדר טיעון נוסף בו הוטל (בגין עבירות מעט שונות) קנס בסך 1,800 ₪. בעקבות האמור הוריתי למערערת להגיב לטענת המשיב, שהיא למעשה טענה לאכיפה בררנית.

בתגובתה טענה המערערת, כי "אכן היו בדיון בבית המשפט קמא מספר הליכים אשר הסתיימו בהסדרי טיעון שבמסגרתם הוטל קנס בסך 1,500 ₪, אולם מדובר בהסדרי טיעון אשר חרגו לקולא ממתחם הענישה, בכוונת מכוון ובהתאם לנסיבות הייחודיות של כל הליך והליך. זאת בשונה מעניינו של המשיב דנן, נסיבות העבירה שבוצעה על ידו ונסיבותיו האישיות...". לגבי אותם הסדרי טיעון שבהם הוטל קנס של 1,500 ₪ נטען, כי "מדובר בתיקים שבהם הוצג הסדר טיעון מקל במיוחד לאור הנסיבות המיוחדות שהיו בתיקים אלו מבחינת אחריות הנאשמים בביצוע העבירות וכן נסיבותיהם האישיות, הכלכליות והבריאותיות", וכי המערערת איזנה את הסטייה ממתחם הענישה באמצעות הטלת התחייבות גבוהה יותר. כן נטען, כי אין בהשוואה בין עונשו של המשיב לעונשיהם של אותם אחרים במסגרת הסדר טיעון, כדי להקים אי צדק או להצדיק הקלה בעונשו של המשיב, שכן כוחה של ההשוואה מוגבל מאחר שהאחרים נדונו במסגרת הסדר טיעון, שבו מערך השיקולים רחב יותר מזה העומד בפני בית המשפט.

דין והכרעה

לאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים, ועיינתי בכל החומר שהוצג לעיוני, מצאתי כי באופן עקרוני הערעור מוצדק, ואכן בית המשפט קמא שגה, הן בקביעת המתחם והן בקביעת העונש שהוטל על המשיב. עם זאת, לאור התנהלות המערערת, בעניינו הקונקרטי של המשיב, הערעור מתקבל באופן חלקי בלבד.

העבירות בהן הורשע המשיב, עבירות של אי הפעלת מונה ודרישת שכר הסעה שלא כדין, הן עבירות

שלמרבה הצער הפכו נפוצות מאד, ואשר השפעתן על הציבור הנזקק לתחבורה ציבורית רבה וקשה. נהגי מוניות רבים מסרבים להפעיל מונה, מסיבות שונות ובאמתלות רבות, תוך ניצול התלות של הציבור בשירות אותו הם נותנים, ואת נחיתותו של הנוסע יחסית אליהם; ופעמים רבות מציבים בפני הנוסעים עובדה ולפיה הנסיעה תתבצע ללא הפעלת מונה, בניגוד לחוק, או שיהא עליהם לחפש מונית אחרת שתסכים להסיעם תוך הפעלת מונה. המדובר בעבירה נפוצה מאד, קלה מאד לביצוע וקשה לאיתור ולאכיפה, כאשר נוסעים רבים אינם "מטרידים" עצמם בהגשת תלונה, ועל כן, קיימת חשיבות בהטלת ענישה חמורה ומרתיעה שתסייע בהפיכת העבירה לבלתי כדאית.

יפים בהקשר זה דברים שנקבעו בע"פ (מחוזי י-ם) 252/93 **מדינת ישראל נ' בן עמי** (לא פורסם):

"מדובר בסוג עבירות שהן אמנם 'עבירות זוטא', ואולם שביצוען פוגע באיכות החיים במובן הרחב,

לו זכאי הציבור. שירות מוניות הוא שירות הניתן לציבור, ונותני השירות כבולים בסייגים, ויש עליהם חובות ואי קיום כל אלו הופך שירות זה לג'ונגל, תחת שיפעל כשירות ציבורי במדינה מתוקנת. בהיות העבירות 'עבירות זוטא', לא כדאי לציבור הנפגעים להתלונן ולהיות מוטרד בהליכים משפטיים, והציבור מקבל תמונת המצב כגזירה משמיים. הדרך היחידה להילחם בתופעה זו היא להטיל באותם מקרים הבאים בפני בית המשפט עונשים מרתיעים. את 'מינון הענישה' יש להעלות עד לאותו שלב 'שייצא הקול' בין נותני השירות הזה, שיש סיכון של ממש באי קיום הכללים החלים עליהם".

עוד ראוי להפנות לאמור בע"פ (מחוזי י-ם) 64/95 **מדינת ישראל נ' אדרעי** (לא פורסם, 5.6.95):

"העבירה של אי הפעלת מונה ע"י נהגי מוניות הפכה לצערנו למכת מדינה. נהגים מסרבים בעזות מצח ובריש גלי להפעיל מונה למרות דרישות הנוסעים ועל ביהמ"ש להרתיעם מהתנהגות זו ע"י עונשים תקיפים שיבהירו לציבור נהגי המוניות באופן חד משמעי כי אי מילוי הוראת החוק בדבר הפעלת מונה - תענש בכל חומרת הדין".

שנים רבות חלפו מאז נכתבו הדברים, ולמרבה הצער, התופעה נותרה בעינה ובמקומות רבים אף התרחבה ופגיעתה החמירה.

נוכח האמור, הושרש מזה שנים בפסיקת בתי המשפט לתעבורה, הצורך בהטלת עונשים כלכליים כבדים, המתבטאים בקנסות של אלפי שקלים והתחייבויות מרתיעות להמנע מעבירה דומה; ועונשים ברוח זו אושרו פעם אחר פעם בבתי המשפט המחוזיים, כעולה בין היתר מהפסיקה אליה הפנתה המערערת.

בעפ"ת (מחוזי ב"ש) 32071-06-18 **מדינת ישראל נ' יהודה** (15.7.18), נדון מקרה דומה מאד בנסיבותיו לענייננו. שם החליט בית המשפט קמא להתחשב בעברו הנקי של המשיב, בהודאתו ובטענות המשיב כי בעיר אשקלון ישנו קושי ממשי להפעיל מונה לאור התנגדות ציבור הלקוחות, ועל כן דן את המשיב לקנס בסך 1,000 ₪ והתחייבות על סך 1,000 ₪ להמנע מעבירה דומה במשך שנה. כב' השופט צלקובניק, קיבל את ערעור המדינה על קולת העונש, והחמיר בעונשו של המשיב לקנס בסך 2,500 ₪ והתחייבות בסך 5,000 ₪ למשך שנתיים.

פסק דין זה, אותו הציגה ב"כ המערערת בפני בית המשפט קמא, מהווה הלכה מנחה, האמורה להנחות את בתי המשפט לתעבורה, והיה על בית המשפט קמא להתייחס אליו בהתאם. לא ברור כיצד ומדוע החליט בית המשפט קמא להתעלם מההלכה של בית המשפט המחוזי (תוך הסתמכות בין היתר על פסקי דין שניתנו בבתי המשפט לתעבורה, בהם אומץ הסדר טיעון "סגור"); ואף לקבוע לגבי אותם מקרים בהם הושתו קנסות העולים על 2,000 ₪ בגין עבירה יחידה, כי **"מדובר במדיניות ענישה נוהגת שלטעמי אינה משקפת את העיקרון ההלימות (יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה ואשמת הנאשם לבין חומרת העונש שיוטל עליו) ולפיכך, יש להעדיף את מדיניות הענישה הראויה (קרי, קנס שגובהו נע בין 800 ₪ לבין 2,000 ₪)".**

גם הנסיבות שפירט בית המשפט קמא בסעיף 22 לגזר הדין - טענותיו של המשיב כי קהל הלקוחות מסרב לנסוע עם

מונה - אותן ראה כסיבות שהביאו את המשיב לביצוע העבירה, אינן נסיבות מיוחדות, המצדיקות התחשבות או הקלה בעונשו של המשיב. מעבר לכך שמדובר בטענות שהועלו בעלמא ע"י המשיב, ואשר לא הוכחו באופן הנדרש לפי סעיף 40 לחוק העונשין, כך שלא היה מקום להתחשב בהן בקביעת המתחם, הרי שהן עומדות בסתירה להוראות החוק, והתחשבות בהן מהווה למעשה התרת עשיית דין עצמי ע"י נהגי המוניות, אשר ברצותם יוכלו להמנע מכיבוד החוק. כאמור, טענה דומה עלתה גם בעניין **יהודה הנ"ל**, וזו נדחתה ע"י כב' השופט צלקובניק, בקבעו: "**המשיב מחויב בהוראות הקבועות בתקנות התעבורה לפיהן עליו להפעיל מונה ולא לפגוע בציבור הנזקק לשירותי המוניות, ואם המשיב התאים את עצמו לנוהג פסול שפשה בתחומי העיר אשקלון, אין בכך כדי לסייע לו**".

מעבר לכך שבית המשפט קמא לא היה רשאי להתעלם מהלכה מנחה של בית המשפט המחוזי, הרי שבסופו של דבר מתחם העונש ההולם שיצא תחת ידו, הכולל קנס הנע בין 800 ל-2,000 ₪ (מתחם שאף הרף העליון שלו נמוך מהרף שנקבע בבית המשפט המחוזי!) והתחייבות בסכומים נמוכים, אינו הולם את חומרת העבירות, את נפישותן הרבה, את מידת הפגיעה בערכים המוגנים, את מדיניות הענישה שהתוותה מזה שנים, ואת הפסיקה הענפה בדבר הצורך בענישה מחמירה בעבירות אלו.

יתרה מכך, כעולה מטיעוני הצדדים וכפי שצוין לעיל, ביום הדיונים שהתקיים בפני בית המשפט קמא, הוצגו בפני בית המשפט מספר הסדרי טיעון שבמסגרתם עתרה המערערת להטיל על נאשמים שונים קנס של 1,500 ₪, תוך חריגה ממתחם העונש ההולם לאור נסיבות אישיות ובריאותיות מיוחדות, ובית המשפט קמא אישר הסדרים אלו (ראו תת"ח 3877-09-22 **משרד התחבורה נ' כהן** (24.10.22); תת"ח 1014-09-22 **משרד התחבורה נ' אוהיון** (24.10.22); תת"ח 3875-09-22 **משרד התחבורה נ' גויטע** (24.10.22); תת"ח 3878-09-22 **משרד התחבורה נ' לוי** (24.10.22)). במצב דברים זה, אם בית המשפט סבור היה כי המתחם נמוך יותר מזה שלו עתרה המערערת, היה עליו לדחות את הסדרי הטיעון שהוצגו בפניו ולהטיל קנסות נמוכים יותר. בסופו של דבר, נוצר מצב אבסורדי שבו בית המשפט הטיל על אותם נאשמים, שעל פי הנטען מתקיימות בעניינם נסיבות חריגות המצדיקות חריגה מהמתחם, עונש חמור יותר מאשר זה שהוטל על המשיב, שבעניינו אין הצדקה לחריגה מהמתחם. גם עניין זה מעיד על כך שפסק דינו של בית המשפט קמא אינו יכול לעמוד.

נוכח כל האמור, אני מקבלת את הערעור, וקובעת כי מתחם העונש ההולם לעבירות שביצע המשיב, על אף שמדובר באירוע יחיד, מתחיל בקנס בסך 2,500 ₪, ולצדו התחייבות משמעותית (הן מבחינת גובה הסכום והן מבחינת משך הזמן) להמנע מעבירה.

למרות האמור, ועל אף שלמעשה בהעדר נסיבות מיוחדות המצדיקות חריגה מהמתחם, היה מקום להטיל על המשיב קנס בסך 2,500 ₪, החלטתי בזו הפעם לחרוג מהמתחם, וזאת לאור התנהלות המערערת.

המשיב למעשה טען כי ננקטה בעניינו אכיפה בררנית, כאשר לטענתו, ביום הדיונים נערכו הסדרים מקלים עם אחרים עליהם הוטל קנס בסך 1,500 ₪, ורק לגביו עתרו לקנס בסך 2,500 ₪. גם אם כטענת המערערת דברי המשיב אינם מדויקים, שכן לא בכל התיקים הוצג הסדר כזה, הרי שכך קרה בחלק נכבד של התיקים באותו יום, ולא כטענת ב"כ המערערת במעמד הדיון שהכחישה את הדברים "**מכל וכל**", וטענה שבמקרים מיוחדים וחריגים מתבקש קנס של

2,000 ₪.

עיון באותם תיקים שבהם הוצגו הסדרים מקלים, מעלה התנהלות בעייתית של המערערת, שיש בה כמעט משום דיבור בשני קולות - מחד טוענת המערערת כי מתחם העונש ההולם אמור לנוע בין 2,500 ל-8,000 ₪; ומנגד, בפועל, מוצאת המערערת לנכון לעתור במקרים לא מועטים לענישה החורגת חריגה משמעותית מהמתחם אותו היא מבקשת לקבע ולשמר.

יתרה מכך, הסדרי הטיעון שהוצגו בפני בית המשפט קמא לא נומקו די הצורך, ובכולם נאמרו ע"י המערערת אותן אמירות כלליות להצדקת ההסדר: **"לנוכח מצבו הבריאותי והאישי הקשה שנתמך באסמכתאות"** ו**"ההסדר נעוץ בנימוקים המפורטים בתיק התביעה"** (כך בכל ארבעת התיקים). התביעה אמורה לפרוס בפני בית המשפט את מלוא נימוקיה להסדר טיעון, והדברים יפים בעיקר כאשר מדובר בהסדר טיעון שבו מתבקשת חריגה משמעותית ממתחם העונש ההולם. מעבר לכך שהפירוט נדרש על מנת שבית המשפט ישקול האם לכבד את ההסדר, הרי שיש לכך חשיבות אף בהיבט של השוויון בין נאשמים. במצב הדברים הקיים, לא ניתן היה לבחון את טענת המשיב לאכיפה בדרנית, שכן בפרוטוקולים של המקרים האחרים לא פורטו אותן נסיבות אישיות ובריאותיות שהצדיקו לכאורה את ההקלה לה זכו אותם נאשמים אחרים, וכאמור אותן "נסיבות ייחודיות" שלא פורטו, נטענו לגבי כל המקרים.

לאור כל האמור לעיל, מצאתי כי בעניינו הקונקרטי של המשיב, לפני משורת הדין, נוכח התנהלות המערערת ביום הדיונים בו התקיים הדיון בעניינו של המשיב, וחוסר האפשרות לבחון את טענת האפליה שהעלה, יש לקבל את הערעור באופן חלקי בלבד, כך שיוטל עליו עונש זהה לזה שהוטל על האחרים באותו מועד.

על כן, הערעור מתקבל. המשיב ישלם קנס של 1,500 ₪, ואם כבר שילם את הקנס שהוטל עליו ע"י בית המשפט קמא, כטענתו, עליו לשלם את היתרה בסך 300 ₪ בתוך 90 יום מהיום. בנוסף יחתום המשיב על התחייבות חדשה בסך 7,000 להמנע מעבירה בה הורשע למשך 3 שנים מיום גזר הדין, אשר תחליף את ההתחייבות עליה חתם.

מובהר, כי אין באמור כדי לסתור את החלטתי העקרונית בדבר קבלת ערעורה של המדינה ביחס למתחם העונש ההולם, או להשליך על העונש הראוי בתיקים דומים. מצופה כי מעתה והלאה תקיים גם המערערת את הנחייתי בנוגע לאופן הצגת הסדרי טיעון בבית המשפט, ולמידת החריגה מהמתחם הראויה במסגרת הסדרים כאלו.

המזכירות תעביר העתק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, ד' ניסן תשפ"ג, 26 מרץ 2023, בהעדר הצדדים.

גילת שלו, שופטת